

future—
—edu
—21

budoucnost
vzdělávání
v digitální době

Dne 15. září 2021 se uskutečnila konference s názvem FutureEdu: Budoucnost vzdělávání v digitální době, kterou pořádaly Opero s. r. o., Pražský Inovační Institut, Aspen Institute Central Europe, Institut pro politiku a společnost a Otevřeno, z. s., pod záštitou MŠMT a primátora hl. m. Prahy. Konference se skládala ze 3 rozhovorů s keynote speakery, z 2 moderovaných rozhovorů a ze 4 diskusních bloků na témata Socioekonomické nerovnosti, Digitálního občanství, Kontinuálního vzdělávání pedagogů i žáků a Vzdělávání 2030. Hlavními partnery akce byly T-Mobile CZ a Hlavní město Praha, partnerem byla Nadace České spořitelny. Hlavním mediálním partnerem akce byla společnost Economia. Dalšími mediálními partnery byly Presloviny a Učitelský měsíčník.

Robert Plaga
(Ministr školství ČR)

Výzvy českého školství a poučení z pandemického roku

Učitelé během pandemie udělali skok dopředu, jak konstatoval pan ministr. Velký přínos měla pandemie na uvědomění rodičů, kteří si na vlastní kůži mohli vyzkoušet, co se ve školách děje a jak jsou děti přehlčovány. Toto mělo významný vliv na zvýšený zájem rodičů, snížení rigidity a otevření celospolečenské debaty.

Strategie 2030 požadavky této zvláštní doby reflektuje a klade větší důraz na digitalizaci nebo balanc mezi prezenční a distanční výukou. Obsahuje konkrétní kroky, jak plány uvést do praxe, jelikož je rozdělena na menší časové úseky, akční plány a definuje zodpovědnost za akce i jejich finanční náročnost. Ačkoli strategie přesahuje funkční období několika vlád, podle ministra jsou cíle jasně dány a je pouze na konkrétních představitelích budoucích vlád, jakou cestu si k jejich dosažení zvolí. Současný velký problém představují přijímací a maturitní zkoušky, které jsou v rozporu s chtěnou redukcí učiva. Tato změna musí být vedena ministerstvem a v předstihu, aby se jí školy mohly přizpůsobit.

Andreas Schleicher (OECD)

Czech Education in Comparison

Ačkoli svět se dramaticky mění, jeho pokrok se minimálně projevuje na změně výsledků učení, jak poukazoval Andreas Schleicher z oblasti vzdělávání v OECD.

U studentů je potřeba vyvíjet správné dovednosti, které jim pomohou na trhu práce, při stále se zvyšující automatizaci. Toho lze docílit pomocí růstového nastavení mysli. To je zcela kritické, aby studenti ve světě uspěli. A proto je důležité, aby tento mindset sdíleli i učitelé, kteří jsou kouči a tutori pro studenty a poskytují jim prostor k experimentování a učení se z chyb.

Velká příležitost a výzva leží v decentralizaci. Ředitelé a představitelé škol v České republice mají velkou míru volnosti, jejíž potenciál plně nevyužívají na to, aby rozvíjeli prostředí škol.

Salman Khan

(zakladatel Khan Academy)

Personal responsibility and the standard classroom model

Zakladatel Khanovy akademie představil problémy klasického vzdělávání, které se nepřizpůsobuje studentům. Těm tak vznikají mezery ve vzdělání, které se s nimi nesou dál a brání jim v dalším rozvoji a ve výsledku v tom, aby se dostali na školy a získali práci. Tradiční vzdělávání tvoří model přednášení ve škole a řešení problémů v domácích úlohách. To neposkytuje žákům dostatečnou oporu při řešení úkolů a zároveň prostor se učit probíranou látku ve vlastním čase.

Khanova škola proto klade velký důraz na personalizaci, převrácený model učení (při kterém si studenti látku probírají doma a ve škole společně řeší úlohy) a individuální doučování, které vede k plnému využití potenciálu studenta. Škola je tak mnohem více než vzdělávací instituce, ale představuje podpůrnou instituci, komunitu, která je mnohem více zaměřená na interakci, zábavu a vytváří více rovných příležitostí. V tom hrají zásadní roli ředitelé, kteří musí svým učitelům poskytnout prostředí k personalizovanému zvládnutí učení. Khanova škola ovšem zároveň zdůrazňuje důležitost učení face-to-face, jelikož vzdělávací videa, různé internetové pomůcky a celkově online výuka nikdy plně nenahradí lidský kontakt.

Socioekonomická nerovnost

V ČR existují nerovnosti v kvalitě a výstupu škol. To je zapříčiněno velkou decentralizací, problémem řídit změny i administrativní zátěží škol, což vede k tomu, že tento systém není rovný v šancích a příležitostech. To v praxi vede ke vzniku sociálních znevýhodnění a vyloučených lokalit, do kterých poté pedagogové nechtějí jezdit učit a školy se tak dostávají do začarovaného kruhu.

Účastníci panelu apelovali hlavně na součinnost a spolupráci aktérů, kteří v těchto lokalitách mají na děti vliv a nahrazují podporu rodičů, kteří nemají snahu se rozvoji dítěte věnovat, jelikož často sami bojují s problémy jako je zadluženost nebo kriminalita. Propojit by se měly školní instituce se sociální podporou, mimoškolními kroužky, terénními pracovníky, sociálními pedagogy i školními psychology. Jak přirovnala paní ředitelka Gottfriedová, aktéři by měli fungovat jako členové štafety, kteří si štafetu předávají a nikoli běží každý po své linii.

Digitální občanství

Digitální prostředí a jeho využití ve školách získalo i kvůli pandemii velkou pozornost. V České republice bohužel technologie stále patří k démonizovaným tématům, kterým se pedagogové nechtějí věnovat, jelikož někteří žáci často rozumí tomuto prostředí lépe než sám pedagog. Na rozvoj digitálního občanství se zaměřuje řada institucí, které se snaží školám poskytovat v tomto tématu oporu, ovšem kvůli asymetrickému rozložení potenciálu nabídka těchto služeb často končí tak, že školy ve velkých městech musí přehršel nabídek odmítat, zatímco v menších lokalitách je jich nedostatek.

Důležité v tomto ohledu je, aby se učitel vnesl do role průvodce, který nemusí být automaticky expertem na dané téma, ale vedl s žáky diskusi, měl zájem se o tématu bavit a žáci tak s učitelem navzájem sdíleli dovednosti. Potřebná podpora musí přijít i ze strany pedagogického leadershipu, kdy by i ředitel školy měl mít zájem na podpoření podnikavosti dětí a ne pouze materiálních aspektech školy. Externí organizace by na základě panelové diskuse měly spojit síly a spolu s představiteli krajů pracovat na vytvoření rovnoměrné nabídky a nabízet stejné příležitosti ve všech institucích.

Kontinuální vzdělávání pedagogů i žáků

Významnou proměnou, která určuje přístup pedagogů i žáků ke vzdělávání je jejich nastavení mysli. Podle Petry Jirůtkové je důležité, aby toto nastavení bylo růstové a ne fixní. Žák by tak měl být oceňován na základě růstu a pokroku. Stejně tak i pedagog by se měl učit spolu se studenty, rozvíjet sám sebe a pomáhat v rozvoji žákům. Kritická masa učitelů má předpoklady mít tento přístup k myšlení, ovšem nevyužívá ho. Zde je kritická komplexní podpora. A to jak ze strany leadershipu školy už při výkonu povolání, ale i předtím na vysokých školách. Povolání pedagoga je často vnímáno jako neatraktivní a bez dopadu. Důležité je těmto studentům poskytnout pozitivní vzory a nutit je přemýšlet, jakým chtějí být učitelem a předávat znalosti ostatním generacím.

Vzdělávání 2030

Na základě videí stínových ministrů na téma budoucnosti a největších výzev vzdělávání se rozvinula debata ohledně potřeby konkrétních kroků a jejich důsledná realizace. V porovnání s dalšími zeměmi je ČR stále za průměrem, ovšem zdejší situace se pomalu zlepšuje. Účastníci panelu se shodli, že změnu ve vzdělávání je potřeba tlačit ze shora a změnou systému a dále je velmi důležitá práce s řediteli, kteří, pro úspěšnou implementaci, musí změnu aktivně podporovat.

Jako důležitý prvek je vnímáno i zapojení do praxe. Zapojovat studenty už během studia do pracovního života, aby si mohli věci vyzkoušet na vlastní kůži a odstranil se tak problém toho, že hodně učitelů odchází a málo přichází. Zároveň je třeba dbát na proces učení i u již zaměstnaných a poskytnout jim čas a prostor se dále vzdělávat a rozvíjet.

O budoucím vesmíru vzdělávání

Rozhovor s Tammy Westergard a Janou Linhartovou jasně ukázal, že knihovny jsou už dávno mnohem více než půjčovnou knih. Představují formu uchování a správcovství kulturního dědictví, prostor pro vzdělávání a také komunitní centra. Z amerického i českého příkladu lze vidět, že knihovny a knihovníci se mohou stát důležitým průvodcem a partnerem při neformálním vzdělávání a poskytovat spoustu možností, jak se edukovat.

future—edu:
budoucnost
vzdělávání
v digitální době

**Závěry
a doporučení**

Robert Plaga

Redukce učiva a změna obsahu přijímacích zkoušek, která musí vyplynout ze strany MŠMT a úpravy jejich požadavků na školy.

Andreas Schleicher

Rozvoj a podpora rostoucího nastavení mysli u studentů i pedagogů.

Poskytnutí prostoru pro experimenty a učení se z vlastních chyb.

Využití svobody plynoucí z decentralizace.

Salman Khan

Personalizace výuky, větší důraz na individualitu každého studenta a přizpůsobení se jeho konkrétním potřebám.

Převrácená výuka – přednášky doma ve vlastním tempu, ve škole řešení úloh a problémů.

Rozvoj důležitých nadčasových schopností u žáků.

Socioekonomická nerovnost

Centrálně řízená systémová změna.

Vzájemná součinnost aktérů působících na dítě (školní instituce a její pracovníci, sociální podpora, mimoškolní kroužky, terénní pracovníci) za cílem podpory dítěte ve vzdělávání a rozvoji.

Přidat podpůrné pedagogické a sociální profese do základní výbavy každé školy.

Komplexní pomoc a cílení politiky, ne resortismus (daňová reforma, ušetření administrativy).

Investice do vzdělávání ředitelů a učitelů a institucionalizace jejich rozvoje.

Digitální občanství

Pedagogický leadership a intenzivní podpora ředitelů.

Klastrování a spolupráce krajů s externími organizacemi na vytvoření rovnoměrné nabídky příležitostí.

Podpora učitelů v přejímání role průvodce, nikoli experta, který musí vše umět lépe než student.

Reprezentování hodnot, které rodiče vštěpují svým dětem
- jít příkladem a předkládat dítěti správné digitální návyky.

Kontinuální vzdělávání

Úprava vzdělávání budoucích pedagogů.

Vytvoření pozitivních vzorů, tj. pedagogů, kteří děti inspirují.

Podpora pedagogů ze strany vedení školy a jejich další rozvoj.

Vzdělávání 2030

Diverzifikace financování škol a cílená podpora do škol se znevýhodněnými žáky.

Změna vysokoškolského zákona.

Práce s řediteli, aby byli aktivními účastníky změny.

Zvýšení důrazu na praxi a zapojení více praxe do studijních programů.

Interakce s firmami ohledně praxí.

Změna obsahu vzdělávání a požadavků na absolventy VŠ.

Zvýšení atraktivity pedagogických fakult.

Poskytnutí času a prostoru zaměstnancům na další vzdělávání a rozvoj.

O budoucím vesmíru vzdělávání

Podpora knihoven jakožto partnera neformálního
vzdělávání.

Poskytnutí času a prostoru zaměstnancům
na další vzdělávání a rozvoj.

Děkujeme za účast

Organizátoři akce

Hlavní partneři

Partner

Hlavní mediální partner

Mediální partneři

future—edu:
budoucnost
vzdělávání
v digitální
době